

Taimekaitsetööd ja mesindus

Suvi on väga tõine ja pingeline aeg nii põllumehele kui mesinikule. Just suvise töö viljana saadakse saak, mis peab andma leiva lauale ja tagama nii põllumehe kui mesiniku perele jätkusuutliku maaelu võimalused. Põllumees hindab sügisel oma töötulemust näiteks teravilja- või rapsitonnidega, mesinik aga meesaagiga.

Põllumees ja mesinik – kas vaenlased või koostööpartnerid?

Näiliselt ei puutu põllumehe ja mesiniku töö ja tegemised teineteisega kuigi palju kokku, aga tegelikkuses see nii ei ole. Mesilased käivad meesaaki kogumas õitsvatelt taimedelt kuni 2–3 km kaugusel mesilast. Ühtlasi tolmeldavad mesilased külastatavaid taimi ja selle kaudu parandavad nende taimede õite viljastumist. Põllukultuuridest pakuvad mesilastele suuremat huvi hea nektarieritusega taimeliigid, nagu näiteks raps ja rüps, aga ka heina- ja karjamaade valge ja roosa ristik ning veel mitmed kultuurtaimed. Lisaks korjavad mesilased nektarit ka paljudelt aiakultuuridelt ja looduslikelt taimeliikidelt, sealhulgas enamikult õitsvatelt umbrohutaimedelt.

Küllap põllumehed teavad, et parem tolmlemine suurendab paljude põllu- ja aiakultuuride saagikust. Lisaks mesilastele teevad teatud tolmeldamistööd ka kimalased ja veel mitmed looduslikud putukaliigid, kuid kahjuks on neid aina vähem lendamas näha. Ainult mesilaste tolmeldamise intensiivsust saab inimene suunata, tuues näiteks mesilaspered vajalikul ajal tolmeldamist vajava põllu- või aiakultuuri lähedale. Sellist tolmeldamisteenust on paljudes maades vägagi levinud ja hinnas.

Tänu intensiivsemale tolmeldamisele suurendavad mesilased näiteks rapsi- ja rüpsiseemne saaki 10–15%, nagu näitavad Soomes tehtud pikaajalised võrdluskatsed. Lisaks on hästi tolmeldatud rapsi- ja rüpsiseemned suurema õlisisaldusega. Kuigi me seda ei oska märgata, mõjutab mesilaste tolmeldamisteevust meie toidulauda ja saake tegelikult väga tugevasti. Euroopa Liidus tehtud uuringute põhjal sõltub 76 % inimeste tarbeks mõeldud toiduainete tootmisest ja 84 % Euroopas kasvatatavatest juurviljadest mesindussektorist ja mesilaste tolmeldamisteevusest. USA-s jälle öeldakse, et iga kolmas suutäis nende toidulaua on otseselt toodetud mesilaste abil.

Nii võivad põllumehed ja aiapidajad saada kaudselt mesiniku ja mesilaste tööst olulist lisatulu, ilma et nad selleks ise mingeid lisakulutusi peaksid tegema. Hinnanguliselt ületab mesilaste tolmeldamistööst tekkiv kaudne tulu rahalises mõõtkavas 8–10 korda mesinike poolt saadava meesaagi väärtust. See mesiniku töö viljana sündiv kaudne tulu ei laeku mesiniku rahakotti, vaid teenib kogu ühiskonda, sealhulgas ka põllumehi. Mesinike ja mesilaste tööd tasub hinnata, toetada ja soodustada.

Mesinike ja mesilaste elu ning tegevust mõjutavad paljud välised tegurid ja mured, nagu mesilashaigused ja ilmastiik. Näiteks möödunud karmil talvel hukkus Eestis keskmiselt 15 – 18 % mesilasperesid, mõnes mesilas enam kui pooled pered. Mesinikel on ka üks murede ring, mis võib lähtuda keskkonnast ja seda mõjutavast inimtegevusest. Ja siia kuuluvad ka probleemid, mis võivad tekkida seoses taimekaitsetöödega ja kemikaalide kasutamisega aedades, põldudel, harvem ka heinamaadel või looduslikel aladel. Selles valdkonnas vajatakse just taimekaitsetöödega tegelejateltpõllumeestelt mesilaste ja üldse putukate tolmeldajate suhtes hoolivat ja mõistlikku käitumist.

Taimekaitsetööd ja mesilased – kas kompromiss on võimalik?

On loomulik, et põllumehel ja aiapidajal tuleb teatud vajalikke taimekaitsetöid teha, et saak ei kannataks. Samas on oluline põllumeeste ja mesinike omavaheline suhtlemine ja koostöö, et vältida või vähendada taimekaitsetööde käigus tekkida võivaid ohte-riiske mesilastele ja mesiniku meesaagile. Sel eesmärgil korraldati põllumajandusministeeriumi taimetervise osakonna juhataja Tambet Sova ja mesinike ühisel eestvõttel 14. mail 2010.a. Olustveres taimekaitsetöödega seotud probleemide aruteluks ja lahendamiseks väike ümarlaud-nõupidamine. Osalesid põllumajandustootjate ja mesinike organisatsioonide esindajad ning Põllumajanduasameti taimekaitse spetsialistid.

Taimekaitsetööde mõistliku korraldamise ja reguleerimise lähtekohaks on praegu eelkõige põllumajandusministri 20. aprilli 2006.a määruses nr.50 “Nõuded taimekaitsevahendite kasutamisele” §5 lõige 7 ja 8 esitatud järgmised nõuded:

- (7) *Kui isik on teavitanud taimekaitsevahendi kasutajat oma mesila olemasolust, teavitab taimekaitsevahendi kasutaja taimekaitsetööst vähemalt 48 tundi enne taimekaitsevahendiga pritsimise alustamist seda isikut, kelle mesipuud asuvad kuni 2 km kaugusel põllust, kus taimekaitsevahendit kavatakse kasutada.*
- (8) *Taimekaitsevahendiga on keelatud pritsida ala, millel on õitsvaid taimi, välja arvatud juhul kui taimekaitsevahendi pakendil on märge, et taimekaitsevahendit võib kasutada taimede õitsemise ja mesilaste lendluse ajal.*

Mesiniku ja mesilaste seisukohast on peamise tähtsusega lõikes 8 toodud nõue, mille täieliku täitmise korral taimekaitsetööde käigus on oht mesilaste minimaalne. See välistab õitsva rapsipõllu pritsimise putukamürkidega hiilamardika tõrjeks. Omaette teema on justkui lubatav umbrohtõrje tegemine kõrgete õitsvate umbrohtudega aladel, kus ka mesilased korjel käivad. Põllumeeste väitel, kes sellisel ülekasvanud õitsval rohuväljal umbrohtõrjet teevad, pole nende preparaadid mesilastele ohtlikud. Kui aga pritsimine tabab õitel olevaid mesilasi, üks nad siis ikka keemiarünnakus hukkuvad. Rääkimata riskist, et pritsimise järel võiksid mesilased õitelt koguda kemikaalisaldusega nektarit ja sellest hiljem tarus mett valmistada. Samas, kui aga pritsitakse kartulipõldu lehemädaniku tõrjeks või teraviljapõldu kõrretugevdajaga, siis ei mõjuta ega ohusta see tõepoolest mesilasi ning selliseid taimekaitsetöid ei pea mesinik kartma.

Eelnevast järeldub, et ega polegi ni väga tähtis, et lõike 8 nõudeid täitev taimekaitsevahendi kasutaja teavitaks oma nõuetekohastest taimekaitsetöödest mesinikke 2 km raadiuses. Teavitatud mesinik ei saa ju oma mesilasi pikaks ajaks tarudesse sulgeda ega kuhugi kaugemale ohutusse piirkonda transportida. Samas põllumehe ja mesiniku heanaaberlike suhete seisukohast oleks küll tore ja tarvilik, kui omavahel sellist infot vahetatakse ja kui põllumees oma taimekaitsetööde plaanist naabermesinikule teada annab. Siis on mesinikul asi selgem ja murelikke küsimusi vähem, kui ta näeb naaberpõldurit pritsiga põllul toimetamas.

Olustvere nõupidamise peateemaks oligi põllumeestele ja mesinikele taimekaitsetöödega seoses soovitude ja tegevusjuhete koostamine. Seda just sihiga, et mõlemad osapooled oma eesmäärke üritades ka koostöös teineteise huve ja vajadusi arvestaks. Nii sündisidki taimekaitsevahendi kasutaja ja mesinike vahelise vastastikuse teavitamise ja koostöö heade tavade reeglid ehk soovituslikud 10 käsku mõlemale osapoolele.

Ela ise ja lase ka teistel elada!

Ära pritsi õitsvaid taimi mesilastele ohtliku taimekaitsevahendiga!

Probleemide vältimine algab põllumajandustootja ja mesiniku vahelisest heast läbisaamisest

10 käsku taimekaitsevahendi kasutajale

1. Tutvu mesilate registriga ja tee kindlaks, millised mesilad jäävad Sinu põldudest, mida sa plaanid taimekaitsevahendiga töödelda, 2 km raadiusesse.
2. Otsi kontakti mesila omanikuga ja lepi temaga kokku taimekaitsevahendi kasutamise teavitamise viis kas telefoni teel, suuliselt või muul viisil.
3. Võta varuteavitamise kontaktandmed juhuks, kui kokkulepitud andmete alusel teavitamine mingil põhjusel ei toimi.
4. Teavita mesinikku mesilastele atraktiivsete põllukultuuride (raps jm) põldude kavandatud asukohtadest ja neil kasutatavast taimekaitsevahendist (eriti insektitsiidist).
5. Lepi kokku käitumine juhuks, kui kokkulepitud ajal ei ole kas vihma tõttu või muul põhjusel võimalik töid teha ja need nihkuvad edasi.
6. Püüa kavandada oma tööd taimekaitsevahendiga õhtusele või varahommikusele ajale enne või pärast mesilaste aktiivset lendlust.
7. Teavita oma taimekaitsetöö tegijat (traktorigi või teenuse osutajat) teadaolevatest mesilasperede asukohtadest ja selgita talle võimalikke tagajärgi vale käitumise korral.
8. Teavita mesinikku võimalikult täpselt oma kavandatava taimekaitsetöö tegemise ajast.
9. Kontrolli, kas sinu taimekaitseinspektori, kelle haldusalas sinu põllud asuvad, telefoni number ühtib mesinikule teadaoleva taimekaitseinspektori telefoni numbriga.
10. Õhtul alusta pritsimist mesilast kaugemast küljest ja hommikul mesilapoolsest küljest.

10 käsku mesinikule

1. Püüa saada teada nende põldude valdajad, kelle põllud jäävad Sinu mesilaste korjealasse, ning otsi põldude valdajatega kontakti ja lepi nendega kokku taimekaitsetööst teavitamise viis.
2. Võta kindlasti ka andmed põldude valdajaga kiire kontakti saamiseks.
3. Teavita põldude valdajat oma mesilasperede võimalikest asukohtadest taimekaitsevahendi tõenäolise kasutamise ajal.
4. Anna varukontaktandmed juhuks, kui tavaline teavitamine mingil põhjusel ei toimi.
5. Täpsusta selle taimekaitseinspektori telefoni number, kelle haldusalas sa asud.
6. Püüa olla kohal, kui toimuvad taimekaitsetööd atraktiivsetel põllukultuuridel mesilastele ohtliku taimekaitsevahendiga sinu mesilaste korjealal.
7. Võimaluse ja vajaduse korral keera lamavartu taimekaitsetööde ajaks 180 kraadi mitte kauemaks kui üheks ööpäevaks.
8. Taimekaitsevahendi kasutamise nõuete rikkumise kahtluse korral püüa saada kontakti tööde tegijaga ja ürita välja selgitada tööde ohtlikkus, vajaduse korral teavita sellest põldude valdajat ja saavuta kokkulepe tööde peatamiseks.
9. Kui kokkulepet ei saavutata, teata Põllumajandusameti maakonna taimekaitseinspektorile arvatavast taimekaitsevahendi kasutamise nõuete rikkumisest.
10. Ladusa koostöö korral premeeri põllumajandustootjat purgi meega.

Loodame Eesti Mesinike Liidu ja kõigi mesinike poolt, et selline vastastikust usaldust suurendav hea koostöö põldurite ja mesinike vahel tõepoolest süveneb. Sellest võidavad mõlemad osapooled ja kaotajaid ei olegi. Vahetus omavahelises suhtlemises saavad põldurid ja mesinikud paljud asjad selgeks arutatud. Nii sünnib ka mesinikel vähem põhjusega või põhjuseta hirme põldurite-pritsimeeste tegevuse pärast. Ja põllumehed saavad mesilaste tolmeldamistööst sündiva tasuta saagilisa.

Kokkuvõtte koostas Aleksander Kilk, Eesti Mesinike Liidu juhatuse esimees